

അനുഭവങ്ങൾ

42

ജെറോം

അനുഭവങ്ങൾ

L
—
92

ജെറോം

1946 / S. J. Press, / Mannanam.

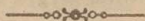
Cum permissu superiorum.

കുസുമങ്ങൾ No. 42.

2
92

അനുഭവങ്ങൾ

I

മലയോരത്തിലെ കൊച്ചുരുവിപോലെ ആലീസ് വിദ്യാലയത്തിൽനിന്നും വീട്ടിലേക്കു കരിച്ചു.

നീലവാനിടത്തിൽ വെള്ളിമേഘങ്ങൾ തുള്ളിക്കളിക്കുകയായിരുന്നു. അന്തിക്കുതിരവൻ അവയുടെ കവിൽത്തടങ്ങളെ ചന്തം തുളുമ്പുന്ന വിധം തുടിച്ചിട്ടു.

“ദേ, എനിക്കു കിട്ടിയ സമ്മാനങ്ങളാ!”

മൂന്നു സുവർണ്ണമെഡലുകൾ ആലീസ് മാതാവിന്റെ മുഖിൽ നിരത്തി. ആ മാതൃഹൃദയം സന്തോഷംകൊണ്ടു തിരതല്ലി.

“ഓട്ടത്തിനു കിട്ടിയ സമ്മാനം ഇതു.”

അവൾ ഒരു മെഡൽ കൈയിലെടുത്തു താലോലിച്ചു.

“വേദപാഠത്തിനു കിട്ടിയതേതാ?”

അവളുടെ മാതാവു് അന്വേഷിച്ചു. വേദാരംഭമെഡൽ അവൾ മാതാവിന്റെ കൈകളിലേക്കു നീട്ടി. സഹഷം ആ സ്ത്രീ അതു വാങ്ങി; വീണ്ടും വീണ്ടും അതിൽ സൂക്ഷിച്ചു നോക്കി. മാതാവിന്റെ സംതൃപ്തിപോലെ ആ മെഡലിന്റെ സൗവർണ്യവും പ്രതിഫലിച്ചു!

“ഇതാണമ്മേ, പരീക്ഷയിൽ ഒന്നാമതു ജയിച്ചതിനു കിട്ടിയതു്.”

ആലീസിന്റെ സ്വരം സന്തോഷാധികൃത്താൽ ഉയന്നു. വേദാരംഭ മുറിയിൽ ഏതോ പുസ്തകം വായിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന പിതാവിനെ അങ്ങോട്ടുകുറുപ്പിക്കാൻ ആ സ്വരം പശ്ചാത്തപ്യമായിരുന്നു.

“മോളേ, നിനക്കു കിട്ടിയ സമ്മാനങ്ങളൊക്കെ ഏവിടെ?”

ചാക്കോച്ചൻറെ മുഖം പുത്രിയുടെ വിജയത്തിൽ മനസ്സീതസുന്ദരമായി. മാതാവിന്റെ കൈയിലിരുന്ന മെഡൽ അവൾ വാങ്ങി. എല്ലാംകൂടെ പിതാവിന്റെ കൈകളിൽ സമർപ്പിച്ചു.

“മോളേ, ഓട്ടത്തിനു കിട്ടിയതേതാ?”

“ഇതാ”

അതിൽ ഒരെണ്ണം അവൾ നിർദ്ദേശിച്ചു.

“ഒന്നാം സമ്മാനമല്ലേ?”

“അതേ”

“ഏതു പേരുണ്ടായിരുന്നു ഓടാൻ?”

“ഒത്തിരിയൊണ്ടായിരുന്നെന്റെ അപ്പച്ചാ!”

“ഒത്തിരിയെന്നു പറഞ്ഞാൽ?”

ചാക്കോച്ചൻ സംഗതിയുടെ സൂക്ഷ്മതയിലേക്കു കൊച്ചു മകളെ നിയന്ത്രിച്ചു.

“അയ്യോ, പത്തിരപതുപേരൊണ്ടായിരുന്നു”

“കൃത്യം പറയടി, മോളേ. പതിനഞ്ചുപേരുണ്ടായിരുന്നോ?”

“പതിനഞ്ചല്ലേ!”

“പതിനേഴുണ്ടായിരുന്നോ?”

“ഒട്ട് ഹും”

അഗ്രഹിച്ചിടത്തോളം സൂക്ഷ്മത മകളിൽനിന്നു ലഭിച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ചാക്കോച്ചൻ പരമസംതുഷ്ടനായി. അസംതുഷ്ടിയോടുകൂടെ അയാൾ മകളെ കോരിയെടുത്തു. അവളുടെ ഇളംകവിളുകളിൽ അയാൾ ചുംബനങ്ങൾ ചാർത്തി. മെഡലുകളോരോന്നും അവളുടെ ഉടുപ്പിൽ അയാൾ അണിഞ്ഞു; ചന്തമായില്ലെന്നു കണ്ടു പിന്നെയും പിന്നെയും ഉഴരി മറു വിധത്തിൽ അണിഞ്ഞുനോക്കി. അവസാനം അയാൾ ഏതാണ്ടു സംതൃപ്തിപ്പെട്ട മട്ടായി. ഏകിലും വേണ്ടിടത്തോളം മേന്മവന്നിട്ടില്ലെന്ന് ഹൃദയത്തിൽ അയാൾ വിറുവിറുത്തു. എത്രമാത്രം വിറുവിറു

അതാലും, മകളെ മാറോടുചേർത്തു വീണ്ടും വീണ്ടും ചുംബിക്കാതിരിക്കുവാൻ അയാൾക്കു കഴിഞ്ഞില്ല.

ഭർത്താവിന്റെ ഈ പരിലാളനകൾ ഭാര്യസങ്കുതം കണ്ടുനിന്നു. അതിൽ അവളുടെ ഹൃദയവും കുടുങ്ങി. ആ കുടുങ്ങിയിരുന്നതിന്റെ അവൾക്കുണ്ടാവപ്പെട്ടതു ജഗത്തിയത്താലിന്റെ വല്ലഭത്വം ആയിരുന്നു - സ്വപുത്രീക്ക് അത്ര യൗക്കൈയും സാധിച്ചു കൊടുത്ത സർവ്വേശ്വരന്റെ സർവ്വ വല്ലഭത്വം.

“കണ്ടേ, ഈ മെഡലുകളെല്ലാം ഉണ്ണിയിശോയ്ക്കു കൊണ്ടു കൊടുത്തിട്ടുവാ.”

അ ദൈവഭക്ത പുത്രിയെ ഉപദേശിച്ചു.

“ഉണ്ണിയിശോ! എന്റെ നല്ല ഉണ്ണിയിശോ!” അലിസ് ദൈവകീർത്തനം പാടി, ഉണ്ണിയിശോയുടെ രൂപത്തിന്റെ സമീപത്തേക്കു പാഞ്ഞു.

“വേണ്ടോ; അലീസിനു കിട്ടിയ സമ്മാനങ്ങളെല്ലാം എന്റെ മേശപ്പുറത്തു വയ്ക്കണം!”

ചാക്കോച്ചൻ അഭിമാനപുരസ്സരം നിരോധനാജ്ഞ നൽകി. എന്നാൽ അതു കേൾക്കുവാൻ ഉണ്ണിയിശോയുടെ പ്രണയിനി തിരിഞ്ഞുനിന്നില്ല.

“ലിസീ!”

ചാക്കോച്ചൻ ഭാര്യയേ പ്രേമമന്ദ്രാലാസമായി സംബോധന ചെയ്തിട്ടു തുടന്നു:

“കണ്ടോ, നമ്മുടെ അലീസിനു കിട്ടിയ സമ്മാനങ്ങളെല്ലാം.”

“കണ്ടു; നേരത്തേതന്നെ കണ്ടു.”

അവൾ പുഞ്ചിരി തൂകി. ഭർത്താവിന്റെതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ അഭിമാനത്തിനു താനാണവകാശിനി എന്നായിരുന്നു ആ പുഞ്ചിരിയുടെ സാരം. അതു മനസ്സിലായപ്പോൾ ചാക്കോച്ചന്റെ അഭിമാനം അല്പം അയയുകതന്നെയായു.

“എന്നിട്ടെന്താ ലിസി ഒന്നും പറയാത്തതു്?”

“എന്തു പറയാനാ? എല്ലാം ദൈവം നൽകിയ മേന്മ മാത്രം. അതെല്ലാം ദൈവത്തിനുതന്നെ ഇരിക്കട്ടെ.”

ചാക്കോച്ചന്റെ അഭിമാനം കുറയ്ക്കുക ആണു്.

“എങ്കിലും നമുക്ക് അനുഭവിക്കുവാനല്ലേ ഈ മേ
ന്മകൾ നൽകിയിരിക്കുന്നത്?”

അയാൾ വീണ്ടും ചോദിച്ചു.

“അതേ. എന്നാൽ ദൈവം അനുവദിക്കുന്നിടത്തോ
ളം കാലം മാത്രമേ അതനുഭവിക്കുവാൻ നമുക്കുവ
കാശമുള്ളൂ. ആ കാലം ക്ലിപ്തമല്ലാത്തതിനാൽ നമു
ക്ക് അതിൽ അഭിമാനിക്കുവാൻ വകയില്ല”

ഭായ്യയുടെ യുക്തിയുക്തമായ സംഭാഷണം അയാൾ സ
ഗ്രദ്ധം ഗ്രഹിച്ചു. അതിൽ എതിരട പറയുവാൻ അയാൾ
ക്കു കഴിവുണ്ടായിരുന്നില്ല. സമ്മതപക്ഷണമായി അയാൾ
മൗനം അവലംബിക്കുകമാത്രം ചെയ്തു.

ഉണ്ണിയിശോയുടെ രൂപത്തിൽ ആലിസ് മെഡലു
കൾ അണിഞ്ഞ ഏതാനും നിമിഷങ്ങൾ മുന്നോട്ടു കട
ന്നു. ലിസി ഭർത്താവിനോടു ചോദിച്ചു:

“ആ മെഡലുകളിൽ ഏതിനാണു കൂടുതൽ വില
കല്പിക്കേണ്ടതു്?”

“രൂക്കി നോക്കിയാലറിയാം”

ഭർത്താവിന്റെ കയ്യുക്കിയോ അജ്ഞതയോ ഭാര്യയെ വ
ല്ലാതെ വേദനിപ്പിച്ചു. ആ വേദനയോടുകൂടി ഭർത്താവി
നെ അവൾ തെറ്റിൽനിന്നും ശരിയിലേക്കു തിരിക്കു
കയായി:

“ലോഹത്തിന്റെ വിലയല്ല; ഏതിനാണു കൂടുതൽ
സ്ഥാനമുള്ളതെന്ന്?— ഏതാണു കൂടുതൽ മാഹാത്മ്യ
ത്തിനു കാരണമെന്ന്?”

കുറേ ആലോചിച്ചശേഷം അയാൾ പ്രതിവചിച്ചു:

“ഓട്ടത്തിനു കിട്ടിയതു്”

“അതിന്റെ കാരണം?”

ഭർത്താവിന്റെ യുക്തിയേ ഭാര്യ ചോദ്യംചെയ്തു.

“ഇക്കാലത്തു വിസിക്കൽ എഡ്യൂക്കേഷനാണു കൂടു
തൽ സ്ഥാനമുള്ളതു്. വളരെ അറിവുണ്ടെങ്കിലും
ശരീരം നശിച്ചാൽ അറിവും നശിച്ചില്ലേ?”

“ശരിയാണ്; എന്നാൽ ഒരു പടികൂടെ കടന്ന്
അലോപിക്കേണ്ടിയിരുന്നു.”

“അങ്ങ് ഹോ! എന്നാൽ ലിസിയുടെ അഭിപ്രായം ഒന്നു
കേൾക്കട്ടെ.”

“വേദപാഠത്തിനു കിട്ടിയ മെഡലിനാണ് കൂടുതൽ
സ്ഥാനം!”

“ഹേ! നോൺസെൻസ്!”

ചാക്കോച്ചൻ തട്ടിവിട്ടു. ലിസിയെ ശവത്തോടുകൂടി തുടന്ന്:

“ലോകം മുഴുവൻ നേടിയൊലും, അത്മാവു നശി
ച്ചാൽ എന്തു ഫലം? ഓട്ടത്തിനു ജയിച്ചൊലും, പരീ
ക്ഷയിൽ ഒന്നാംസ്ഥാനം ലഭിച്ചൊലും, അത്മാവു
നശിക്കുകയാണെങ്കിൽ, ഓട്ടമെവിടെ? പരീക്ഷ
യെവിടെ? അത്മാവിനെ നശിപ്പിക്കാതിരിക്കാൻ—
ദൈവവരപ്രസാദത്താൽ അതിനെ പരിപോഷി
പ്പിക്കാൻ—കഴിയുന്ന ഏക തന്ത്രമാണ് വേദപഠനം.
ഇക്കണ്ട ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരാരും അതിനു പഠിച്ച ഒരു
യന്ത്രം കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടില്ല. അതിനാൽ വേദപാഠ
ത്തിനു ലഭിച്ച സമ്മാനം തന്നെയാണ് പ്രഥമവും
പ്രധാനവും.

II

ഒരു ബി. ഏ. ക്ഷാരനായിരുന്നു ചാക്കോച്ചൻ. വെ
റും സ്കൂൾ ഫൈനൽ ക്ലാസ്സുപരെയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം മാത്ര
മേ അയാളുടെ സഫലർജ്ജിനിക്കു ലഭിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. എങ്കി
ലും ചാക്കോച്ചന്റേറതിനേക്കാൾ പാകത വന്നതായിരു
ന്നു ലിസിയുടെ അന്തരംഗം.

കുലീനമായ കുടുംബത്തിൽ ജനിച്ചു; ഭക്തരായ മാ
താപിതാക്കളുടെ കണ്ണിലുണ്ണിയായി വളർന്നു; കന്യകാ മഠ
ത്തിൽ പഠിച്ചു—അങ്ങനെ യുള്ള ഒരു ജീവിത ചര്യലിസി
യുടെ പാന്നിലുണ്ടായിരുന്നു. മഹത്തായ ആ ജീവിതചര്യ
യുടെ പ്രകാശം അവളിൽ തട്ടിത്തളങ്ങി. അദർശസുന്ദര
മായ അവളുടെ സ്ത്രീത്വത്തിൽ ആ തിളക്കം ലയിച്ചു.

ശരൽക്കാലത്തിലെ വെള്ളിമേഘംപോലെയാണു ലിസിയുടെ ഹൃദയം. യാതൊരു കറുപ്പോ കറുപ്പോ അതിനെ കളങ്കപ്പെടുത്തിയില്ല. തികഞ്ഞ ഊഷ്മാവുവെച്ചു, ഉറച്ച മതബോധവും ആ അബലാഹൃദയത്തിന്റെ വിശിഷ്ടതകളായിരുന്നു. ആ വിശിഷ്ടതകളോടുകൂടി മുന്നോട്ടു നീങ്ങിയപ്പോൾ അവളുടെ ജീവിതം തുലോം ഉൽകൃഷ്ടമായി.

അങ്ങനെ ഉൽകൃഷ്ടതയിലെത്തിയ അവളുടെ ജീവിതം പൂർത്തിയായി. ഒരു പുമാത്രമെ അതിൽ ചൊടിച്ചുള്ളൂ. ആ കമനീയകസുമായിരുന്നു അലിസ്. പിന്നെയും പൂർത്തിയായ അവളുടെ ജീവിതത്തിനു കഴിയുമായിരുന്നു. അതിനായി അവൾ നിരന്തരം പ്രാർത്ഥിച്ചു. ആ പ്രാർത്ഥന കേൾക്കുവാൻ കരുണാനിധിയായ കർത്താവിനെ അവൾ ഹൃദയത്തിലേക്കു ക്ഷണിച്ചു.

“അലിസിന് ഒരു കൊച്ചുനിയനോ കൊച്ചുനിയത്തിയോടുടെ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ!”

എത്രമാത്രം ആശയോടും അനന്ദത്തോടുംകൂടെയാണു ലിസി ചിന്തിച്ചത്! എത്രമാത്രം പുള്ളക്കുട്ടിയാണ് ആ ചിന്തയിൽ അവളുടെ ആത്മാവിനെ പൊതിഞ്ഞത്!

അലിസിന്റെ ജനനത്തിനുശേഷവും അസുഗിരിയുടെ വിരി മാറിൽ അഭിരൂപൻ അനേകായിരം തവണ ചുംബനങ്ങൾ ചാർത്തി. അതിനകം അഞ്ചുമാരും അരുമകുട്ടികളുടെ അമ്മമാരാകുവാൻ പല സ്ത്രീകൾക്കും കഴിഞ്ഞു. എങ്കിലും അലിസിന്റെ മാതാവിനു ഭാഗ്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല ഒന്നുകൂടെ പ്രസവിക്കുവാൻ. ആ ഭാഗ്യത്തിനായി അവൾ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രാർത്ഥിച്ചു - ഹൃദയം തുറന്നുതന്നെ പ്രാർത്ഥിച്ചു. എന്നാൽ!— ഹാ! വെറും നിരാശ! നിശിതമായ നിരാശ!

എങ്കിലും അവൾ പിറുപിറുത്തില്ല, ജഗത്തിനോ വിന്റെ നേരേ. അത്ര അൽകൃഷ്ട സമ്പന്നമായിരുന്നു അവളുടെ സുശിക്ഷിതമായ മനസ്സാക്ഷി. ആ മനസ്സാക്ഷി അവളെ ഉപദേശിച്ചു, സർവ്വേശ്വരൻ അരുളിയതു

കൊണ്ടു സംതൃപ്തിയടയുവാൻ - അതിന്റെ കൂടുതൽക്കുറവുകൾ ചിന്താക്കുതിരിക്കുവാൻ!

മനസ്സാക്കിയുടെ ആ പ്രചോദനം അവളെ ഈ ശുപാചിന്തയിലേക്കു നയിച്ചു:

“സർവ്വേശ്വരനു സ്തുതി! ആകാശങ്ങളിൽ മഹത്വപ്പെടുന്ന സർവ്വേശ്വരനു സ്തുതി! ഈ ഏഴുതും കത്താലേ! അങ്ങേ സ്തുതിക്കട്ടെ!”

അവൾ നെടുതായി ഒന്നു നിശ്വസിച്ചു.

അവളുടെ നയനങ്ങൾ അകലത്തിൽ പതിഞ്ഞു. അവിടെയെല്ലാം അവൾ കണ്ടു, വാടിപ്പറക്കുന്ന വക്ഷികളെയും, ഓടിക്കുളിക്കുന്ന മൃഗങ്ങളെയും, ചാടിക്കുതിക്കുന്ന കുപ്പികളെയും. അവളുടെ ഹൃദയം ചിന്തയിലേക്കു മാറി നിന്നു. സൃഷ്ടികൾ സൃഷ്ടികത്താലിനെ സ്തുതിക്കുന്ന രംഗങ്ങൾ അവളുടെ ഹൃദയത്തെ കുളിരണിയിച്ചു. ദൈവരാജ്യത്തിന് അവളെ അവകാശിനിയാക്കുന്നതായിരുന്നു ആ കുളിർമ്മ. “ഏകിലും അവൾ സന്തതമായി, എത്രയോ ഹൃദയമില്ലാത്തവരുണ്ട് ദൈവമഹത്വത്തെ അറിയാത്തവരേന്ന്!”

അലീസ് അവളുടെ തക്കക്കൂടമായിരുന്നു - ഈശ്വരൻ നൽകിയ തക്കക്കൂടം! അവൾ സദാ ജാഗരൂകയായി, ആ തക്കക്കൂടത്തിൽ ദൈവഭക്തിയും മരണോധവും വകരുവാൻ.

മാതാവിന്റേതിനോടുമേന്ന് ഒരൽകൃഷ്ടവും അലീസിന്റെ ജീവിതത്തെയും സ്പർശിച്ചു. അതിനു മാത്രമായിരുന്നു ആ മാതാവു കൊതിച്ചതും. ആദ്യമാദ്യം അവൾ മകളെ നിഷ്കുഷ്ഠിച്ചിരുന്നു, രാത്രിയിൽ വേദപുസ്തകങ്ങൾ വായിക്കുവാൻ. പിന്നെപ്പിന്നെ അലീസിന് ഉറക്കം വരികയില്ലെന്നായി, വേദപുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചില്ലെങ്കിൽ!

നിത്യവും ദൈവാലയത്തിൽപോകുന്നതിനും ദിവ്യപൂജ കാണുന്നതിനും അലീസ് അതീവതല്പരയായിരുന്നു. അവൾ വാവിട്ടുകരയും, ഒരു ദിവസം ദിവ്യപൂജ കാണുവാൻ കഴിയാതിരുന്നാൽ. ആരുതന്നെ ആശ്വസിപ്പി

ചാലും അവളുടെ സങ്കടം ശരിക്കുകയില്ല. അത്ത്യായി അവൾ അമ്മയോടു ചോദിക്കും. അന്നു ദിവ്യപുഷ്പ കാണാതിരുന്നതു പാപമാണോ എന്ന്.

“അല്ല കുഞ്ഞേ; പാപമല്ല. നിവൃത്തിയില്ലാതിരുന്നതിനാലല്ലേ? അതു പാപമാകുകയില്ല”.

അമ്മയുടെ അശ്വാസവചനങ്ങളിൽ അവൾക്കു വിശ്വാസമായില്ല. വീണ്ടും ഭീനയായി അവൾ അന്വേഷിച്ചു:

“അമ്മേ, പാപമാണെങ്കിൽ തമ്പുരാൻ പൊറുക്കുമോ?”

“മകളേ തീർച്ചയായും!”

പല കഥകളും മാതാവിനു മകളെ കേൾപ്പിക്കുവാനുണ്ടായിരുന്നു—മുദ്രലേനായുടെയും മറ്റും കഥകൾ. ആ കഥകളെല്ലാം കേട്ടുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ആലീസിന് അശ്വാസമായി.

അടുത്ത പള്ളിയിലെ വൈദികന്റെ പ്രസംഗങ്ങളും ഉപദേശങ്ങളും കേൾക്കുവാൻ ആലീസ് കുതുകിയാണ്. പലപ്പോഴും അവൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തു ചെല്ലും.

“മകളേ, നാമൊക്കെ ദൈവത്തിനുവേണ്ടിയുള്ളവരാണ്.”

എന്നിങ്ങനെ അദ്ദേഹം അവളെ ഉപദേശിക്കും. നല്ല നല്ല പുസ്തകങ്ങളും അദ്ദേഹം അവൾക്കു വായിക്കുവാൻ കൊടുത്തു.

“ജീവിതത്തിന് ഒരു ലക്ഷ്യമുണ്ട്— പരമമായ ഒരു ലക്ഷ്യം, നിത്യചൈതന്യത്തിൽ ലയിക്കുക എന്ന്” ആലീസ് ഗ്രഹിച്ചു. പലരോടും അവൾ അതു പറഞ്ഞു. പള്ളിക്കൂടത്തിൽ കൂട്ടുകാരോടു പറയാൻ അവൾക്കുണ്ടായിരുന്നതും അതുതന്നെ. അതിന് ഉപോൽബലകമായിട്ടുള്ള വേദ കഥകളും അവൾ പ്രസ്താവിക്കും. അവയെല്ലാം അവൾക്കു നന്നായി അറിയാം.

ആലീസിന്റെ ഈ വേദപ്രസംഗം ചില കൂട്ടുകാരിൽ വിരസത ജനിപ്പിച്ചു. അവർ അവളെ വിളിച്ചു “കൊച്ചുപുണ്യവതി” എന്ന്. ആദ്യം ആ പരിഹാസത്തിൽ

അവർക്കു സങ്കടംതോന്നി. വിചാരം മാത്രമായിട്ട് സങ്കട സമേതം അവർ അറിയിച്ചു. ആ ദൈവഭക്ത അവളെ ഉപദേശിച്ചുശാപസിപ്പിക്കുകയാണ്.

“അതിനെന്ത്? നല്ല പേരല്ലേ? എത്രയോ വലിയ ഭാഗ്യമാണ് കൊച്ചുപുണ്യവതിയായിത്തീർന്നത്!” കൂട്ടുകാരെ ആക്ഷേപം ആലീശിന വിന്നെ അഭിമാന കാരണമായി തോന്നി. ആ അഭിമാനത്തോടുകൂടി അവർ അവരെ അറിയിച്ചു:

“എത്രയോ വലിയ ഭാഗ്യമായിരുന്നു, എനിക്കൊരു പുണ്യവതിയാകാൻ കഴിയുന്നെങ്കിൽ!”

“ഓഹോ! കഴിയും കഴിയും.”

അവർ കൈകൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. എന്നാൽ ആലീസ് അതിൽ പ്രണപ്പെട്ടില്ല. അണിഞ്ഞിരുന്ന സ്വർണ്ണമാലയിലെ കുരിശെടുത്തു അവർ ചുംബിക്കുകമാത്രം ചെയ്തു.

സ്കൂൾ അധികാരികളായിരുന്ന “സഹോദരികൾ” “കൊച്ചുപുണ്യവതി”യെ മനസ്സിലാക്കി. അവളുടെ ഭക്തി പാരമ്യത്തിൽ അവർ സന്തുഷ്ടരായി. നല്ല നല്ല സമ്മാനങ്ങൾകൊടുത്തു ആ കൊച്ചുഭക്തയെ അവർ ഓമനിച്ചു.

“ആലീസേ, നീ ദൈവത്തിന്റെ കണ്ണുമകളാണ്— ദൈവത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള കണ്ണുമകളാണ്. ദൈവം തന്നെ ജീവിതത്തെ ദൈവത്തിനുവേണ്ടിത്തന്നെ നി വിനിയോഗിക്കണം. ജീവിതത്തിന്റെ സേവന കസുമങ്ങൾ മാലകെട്ടി സർവ്വേശ്വരന്റെ തൃപ്തി വരികളിൽ നീ സമർപ്പിക്കണം. അങ്ങനെ നിന്റെ ജീവിതത്തെ നീ സുന്ദരമാക്കണം.”

ആ “സഹോദരികൾ” അവളെ ഉപദേശിച്ചു.

“എന്നെയും എന്റെ ജീവിതത്തെയും ഞാൻ ഉണ്ണിയിശോസ്തു സമർപ്പിക്കും.”

അവർ സാദിമാനം പറഞ്ഞു.

അന്തരീക്ഷത്തിന്റെ അനന്ത വിസ്തൃതിയിൽ ഒരു മഴവില്ലു തെളിഞ്ഞു, അവളുടെ വാഗ്ദാനത്തെ ചോദ്യം ചെയ്യുവാൻ.

“ഹാ മഴവില്ലേ!”

അവൾ ഉദീരണം ചെയ്തു:

“നിനിൽ മുറി മുറി നില്ക്കുന്ന ഈശ്വരചൈതന്യം! അതിൽ നിനക്കുള്ള ഭാഗ്യം! ആ ഭാഗ്യം എനിക്ക് ലഭിച്ചെങ്കിൽ!— ഇത്രയും ഈശ്വരചൈതന്യം എന്നിലും തെളിഞ്ഞെങ്കിൽ!— എന്റെ കഷ്ടതാവേ! — — ”

അവളുടെ പ്രാർത്ഥന ദിഗന്തങ്ങളിൽ മാറൊലിക്കൊണ്ടു:

പശ്ചിമ ചക്രവാളത്തിനു മുകളിൽ അന്തിവാഹിനി മിലപ്പോൾ ചന്ദ്രൻ ഉദിച്ചു. അതു കാണുമ്പോൾ പൂർവ്വ പർവ്വതത്തിന്റെ കൊടുമുടികൾ അഭിമാനംകൊണ്ടു വളയ്ക്കുകയാണ്! അഭിമാനം!— അന്ധമായ അഭിമാനം!— അർത്ഥമില്ലാത്ത അഭിമാനം! അതു സ്വർഗ്ഗീയാനുഭൂതികളിൽനിന്നു നാശകീയ യാതനങ്ങളിലേക്കു കുതിക്കൊള്ളുന്നു, ലൂസിഫേറിന്റെയും അന്ധചരന്മാരുടെയും കൂടെ!

അതും, ചാത്തും, വാഴും, പന്നം — ഇവയിലെല്ലാം ആലിസ് പ്രഥമസ്ഥാനത്തെ കരസ്ഥമാക്കി. പലപ്പോഴും പല സമ്മാനങ്ങളും പള്ളിക്കൂടത്തിൽനിന്നും അവൾ കൊണ്ടുവന്നു. അവയെല്ലാം കാണുമ്പോൾ ചാക്കോപ്പന്റെ അഭിമാനം ഹസ്തതാഡനം മുഴക്കി. മകളുടെ വിജയ വിവരങ്ങളെല്ലാം അയാൾ സൂക്ഷ്മമായി ചോദിച്ചു മനസ്സിലാക്കും. ആ വിവരങ്ങളെല്ലാം ഇടുങ്ങിയടഞ്ഞ മനസ്സിന്റെ കോണുകളിലും, സമ്മാനങ്ങളെല്ലാം തുറന്ന വിടന്ന് അലമാരിയുടെ കള്ളികളിലും അയാൾ സംഭരിച്ചു. അരുടെയും മുമ്പിൽ ആ വിവരങ്ങളും സമ്മാനങ്ങളും അയാൾ എടുത്തുനിരത്തും. അങ്ങനെ നിരത്തിക്കഴിയുമ്പോൾ അയാൾക്കു നിത്യനിർവൃതി ലഭിച്ച അനുഭവമാണ്! മകളുടെ ധീരവീരപരാക്രമങ്ങളേക്കുറിച്ചുള്ള അയാളുടെ കഥാപ്രസംഗത്തിനു കേൾവിക്കാർ ‘യേശു’ മുളകയാണെങ്കിൽ ആ അനുഭവം ദശഗുണീഭവിക്കും; ‘ഹീയർ’ വിളിക്കുകയാണെങ്കിൽ ശതഗുണീഭവിക്കും!

കററുകെട്ടിയുമായി വീട്ടിൽ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ചാക്കോപ്പൻ ഉറക്കം വിളിക്കും:

“മകളേ, അലീസ്, ഇങ്ങുവന്നേ.”

“എന്തോ”

അവൾ ആദരവോടെ ഓടിയെത്തും.

“അപ്പച്ചൻ എന്തിനു വിളിച്ചത്?”

ചാക്കോച്ചൻ അല്പം കുമ്പിടി. പുത്രിയുടെ സൗന്ദര്യ സൗശീല്യങ്ങൾ ആഗതരെ കാണിക്കണമെന്നതുമാത്രമായിരുന്നു അയാളുടെ ആഗ്രഹം. എന്തെങ്കിലും ഒരു ജോലി പുത്രിയോടു കല്പിക്കുവാൻ അയാൾക്കു കറേ പാടുപെട്ട് ആലോചിക്കേണ്ടി വന്നു.

ജതുചക്രം പലവട്ടം കറങ്ങിത്തീരിയ്ക്കൂ. കാനനങ്ങളും പലവട്ടം സുരഭില സുന്ദരമായി പൂവണിയ്ക്കൂ. ആ സൗന്ദര്യസൗന്ദര്യങ്ങൾ കൈവരിച്ചുകൊണ്ട് യൗവനത്തിന്റെ ആരാധനാലയത്തിലേക്ക് അലീസ് കൂപ്പുകൈയോടെ യാത്രയായി. അകാശഭിത്തികളെ ഭേദിച്ച് ഏതോ ദിവ്യരേജസ്സ് അവളെ ഇടയ്ക്കിടെ ഉളിയ്ക്കുന്നു.

അലീസിന്റെ കോമള കളേബരത്തിൽ താരുണ്യവിചികൾ ഓളം കളിച്ചു തുടങ്ങിയതു മുതൽ അവളെ അന്യരുടെ മുമ്പിൽ അയയ്ക്കാതിരിക്കാൻ മാതാവു പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ചു. ചാക്കോച്ചന്റെ പരിപാടിക്ക് അതു ബാധകമായിരുന്നു. ആ കനകക്കുട്ടയെ അന്യരുടെ മുമ്പിൽ അവതരിപ്പിക്കേണ്ടത് ഒഴിച്ചുകൂടാത്ത ആവശ്യമാണെന്ന് അയാളുടെ അഭിമാനം സിദ്ധാന്തിച്ചു. ആ സിദ്ധാന്തം അയാളെ വേദം പരിപാടിയിലേക്കു നയിച്ചു.

മകളുടെ സൗന്ദര്യവിലാസം പരിപൂർണ്ണമായി പ്രതിഫലിപ്പിക്കുവാൻ പഠിയ വിധത്തിൽ അവളുടെ കുറെ ഫോട്ടോകൾ അയാൾ എടുപ്പിച്ചു. പലതിലും പല തരത്തിലുള്ള നിലകളാണു ചിത്രീതമായിരുന്നത്. അവയെല്ലാം അയാൾ മുറിയിൽ നിറത്തിരുക്കി. അല്ലാതെ അയാളുടെ അഭിമാനം അടങ്ങുകയില്ലായിരുന്നുവോലും. ആരെങ്കിലും ഒന്നു ചോദിച്ചാൽ മതി, ആ ഫോട്ടോ ആരുടേതാണെന്ന്, അയാളുടെ അഭിമാനത്തിന് അന്ധതയിൽ അന്തർമില്ലാതെ ആലപിക്കുവാൻ!

“അലീസ്” ഇക്കൊല്ലം ജയിക്കുമോ എന്തോ?” സംശയത്തിനു വക്യില്ലാത്ത ഒരു സംശയവുമായി ലിസി ഭർത്താവിനെ സമീപിച്ചു.

“അവൾ ജയിച്ചില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ അരാൺ അവരുടെ ക്ലാസിൽനിന്നു ജയിക്കുന്നത്?” അയാളുടെ പരിവൃണ്ണ ബോധ്യം അങ്ങനെ അഭിമാനത്തിൽകൂടെ പ്രവഹിച്ചു.

“വരുന്ന കൊല്ലത്തെ കാര്യം?”

“കോളജിൽ ചേർക്കണം”

“കോളജിൽപോകാൻ അവൾക്ക് ആശയില്ലെന്നാണു തോന്നുന്നത്”

“എന്തു? കോളജിൽ പോകേണ്ടെന്നോ?”

ഉറച്ചു സ്വരത്തിൽ അയാൾ തുടർന്നു;

“എല്ലാ ക്ലാസിലും ഒന്നാമതു ജയിച്ചുജയിച്ചു വന്നിട്ട് ഇനി പഠിക്കേണ്ടെന്നോ? ആരു പറഞ്ഞു?”

“മഠത്തിൽ പോകണമെന്നാ”

“ആദ്യം! അവളുടെ ആഗ്രഹം! മഠത്തിൽ ഞാൻ ഏതായാലും അയച്ചതാ!”

അയാളുടെ അധരങ്ങൾ വക്രിച്ചു. ഭ്രാന്തുകയായിനിന്നു. സ്വപ്നത്തിന്റെ ഫൂൽക്കാരംപോലെ ഒരു കാരറ്റു മീറി കൊണ്ടു പാഞ്ഞു. താണസ്വരത്തിൽ ചാക്കോച്ചൻ തുടർന്നു:

“ആകർഷകമായ സൗന്ദര്യം — അസ്വഭവമായ സൗന്ദര്യം — അഭിമാനം ഒരു സമ്പ്രദായത്തിന്റെ നിർജ്ജീവമായ കൂരിരുൾച്ചുരുളുകളിൽ നശിപ്പിച്ചുകളയുകയോ? കൊള്ളാം! ഉചിതമായ ഒരു ഭർത്താവിനോടുകൂടെ അവളെ ചേർക്കേണ്ടതാണ് നമ്മുടെ കടമ.”

ലിസി മധുരമായി പ്രതിവചിച്ചു:

“പറഞ്ഞതുപോലുള്ള ഗുണങ്ങൾ അവൾക്കു കൈതുറന്നു നൽകിയ സൃഷ്ടികർത്താവിനതന്നെ അവളെ സമർപ്പിക്കുന്നതാണ്, വെറും സൃഷ്ടിമാത്രമായ ഒരു

മനുഷ്യൻ അവളെ സമർപ്പിക്കുന്നതിലും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത്”

“ഓ! സൃഷ്ടികർത്താവ്! എന്നാ സൃഷ്ടികർത്താവ്? അങ്ങനെ നിന്നെയും സമർപ്പിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ആ ലീസ് ഉണ്ടാകുകപോലും ഇല്ലായിരുന്നല്ലോ.”

“അതു കർത്താവിന്റെ കരുണാകടാക്ഷമാത്രം. അല്ലാതെ മറ്റൊരുതരവും സാമർത്ഥ്യമല്ല”.

ചില നിമിഷങ്ങൾ ലിസിയുടെ ആശയഗാംഭീര്യത്തിൽ ലയിച്ച് മുമ്പോട്ടു നീങ്ങി. അയാൾ വീണ്ടും പറഞ്ഞു:

“അകെപ്പാടെ ഒന്നേയുള്ള വിത്തിന്! അതിനെ ആ രീക്ഷയിലെറിഞ്ഞാൽ കുലംപോലും നശിച്ചു പോകുമല്ലോ.”

“അല്ലെങ്കിൽതന്നെയും കുലം നശിക്കുകയില്ലെന്ന് ആർക്കറിയാം! എല്ലാം ഈശ്വരപരമസുങ്ങളിൽ! അവിടുന്ന് നഗ്രഹിച്ചാൽമാത്രം - -”

“വേദപ്രസംഗം ഒന്നു നിറുത്തൂ.”

ചാക്കോച്ചൻ കയറിച്ചറഞ്ഞു:

“എന്തായാലും എനിക്കീ ഒന്നേ ഒന്നു മാത്രമേയുള്ളൂ. അതിനെ ഞാൻ ഒരു മഠത്തിലും അയയ്ക്കില്ല!”

“ദൈവമേ!”

ലിസിയുടെ കണ്ണുകൾ കലങ്ങി.

വിതാവിന്റെ വിധി മാതാവിൽനിന്നും ആലീസ് അറിഞ്ഞു. അവൾ നെഞ്ചുരുക്കി നെടുവീർപ്പിട്ടു; കരളുരുകി കരഞ്ഞു! ആ കരുണാഹൃദയം ദൈവസ്നേഹാഗ്നിയിൽ എരിപൊരിക്കൊള്ളുകയായിരുന്നു. മാതാവിന്റെയും അകമലിയിക്കുന്നതായിരുന്നു മകളുടെ രോദനം. എന്നാൽ ആ തള്ള എന്തു ചെയ്യട്ടെ? മകളെ ആശ്വസിപ്പിക്കേണ്ട മാതാവും, ഭർത്താവിനെ അനുസരിക്കേണ്ട ഭാര്യയും ആയിരുന്നു അവൾ. മാതൃത്വത്തിനും, ഭാര്യത്വത്തിനും ഇടയിൽ വെട്ട് അവളുടെ സ്ത്രീത്വം അരഞ്ഞരഞ്ഞവസാനിക്കുമോ എന്നവൾ ഭയന്നു. വാത്സല്യഭാജനമായ ഓമനപ്പുത്രിക്ക് സാമ്പത്തികമായിട്ടുള്ള അവൾ പകർന്നുകൊടുത്തു. എന്നാൽ അതുകൊണ്ടൊന്നും ശമിക്കുന്നതായിരുന്നില്ല,

നിത്യചൈതന്യത്തിൽ ലയിക്കുവാൻ അവർക്കുണ്ടായിരുന്ന ദാമരം.

“അപ്പച്ചാ, എനിക്ക് മറുത്തൽ പോകണം.”
ഇടിയ സ്വരത്തിൽ അവർ അപേക്ഷിച്ചു.

“വേണ്ടോ; നീ പോയാൽ എനിക്ക് പിന്നെ ആരാണുള്ളത്?”

“അപ്പച്ചൻ ദൈവവും ഞാനും അമ്മയും ഉണ്ടായിരിക്കും!”

“ദൈവം എന്റെ അടുത്തു വരുമോ?”

“വരും!”

അലീസിനു സംശയമില്ലായിരുന്നു. എന്നാൽ പിതാവിന്റെ സംശയം നീങ്ങിയിരുന്നില്ല.

“അതെങ്ങനെയോ എന്റെ അടുത്തുവരുന്നത്?”

“ദൈവം എപ്പോഴും അപ്പച്ചന്റെ കൂടെ ഉണ്ടായിരിക്കും”

“ദൈവം ഉണ്ടായിരിക്കും! നീ എത്രയും പേരുകേടേ”

“ഒപ്പോ! എനിക്ക് പോകണം”

അവർ വിടങ്ങിവിടങ്ങിപ്പോയെ.

“നിന്നെ ഞാൻ വിടിയേലോ”

അവർ വിട്ടു കരഞ്ഞു.

“വിടിയേലെന്നു പറഞ്ഞില്ലേടീ”

വിതര്പത്തിന്റെ അധികാരശക്തി അട്ടമമാസത്തിൽ കൂടെ പ്രവഹിച്ചു. ആ അട്ടമമാസത്തിൽനിന്നും വായുവിനു ഭവിച്ച ചലനത്തിൽ അലീസിന്റെ കുറുനിരകൾ പാറിപ്പറന്നു.

III

സ്കൂൾവൈനൽ പരീക്ഷയിൽ അലീസ് ജയിച്ചു. അവളെ, അഞ്ചുമൈൽ വടക്കുള്ള “ജഗദാനന്ദം” കോളജിൽ ചേർക്കുവാൻ ആയിരുന്നു ചാക്കോച്ചന്റെ തീരുമാനം.

ഭാഗ്യവശമായിത്തീർന്ന അദ്ദേഹം അയ്യപ്പ പരിചരിക്കുന്നതിൽ ലിസിക്ക് വൈമനസ്സുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും “സമോളരികൾ” നടത്തുന്ന വല്ല കോളജിലും അദ്ദേഹം എന്ന് അവർ സമാധാനിച്ചു. എന്നാൽ “ജഗദാനന്ദം” കോളജിലാണ് മകളെ അയയ്ക്കുന്നതെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ മാതാവിന്റെ വൈമനസ്സും വർദ്ധിച്ചു. അതൊരു ഹിന്ദു കോളജാണെന്നും സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ അവിടെ ഒരുമിച്ചാണ് പഠിക്കുന്നതെന്നും അവർക്കറിയാമായിരുന്നു. അങ്ങനെയൊരു അവസ്ഥ പല തരത്തിൽ ഉപദേശിച്ചു, മകളെ അവിടെ അയയ്ക്കാതിരിക്കുന്നതിന്.

“നല്ല തക്കക്കൂടം പോലിരിക്കുന്ന പെണ്ണ്! അവളെ അവിടെ ചേർത്താൽ വല്ലവനും - -”

വരാവുന്ന അനുഭവങ്ങൾ അങ്ങനെയൊരു ധരിപ്പിക്കുവാൻ അവർ ശ്രമിച്ചു. അയാൾ ഒരു നിസ്സാരതയോടുകൂടി പ്രതിവചിച്ചു:

“അതൊക്കെ അവർക്കു കാത്തുനില്ക്കാനേ ഉള്ളൂ.”

“എങ്കിലും പെണ്ണല്ലേ?”

“ഇതുപോലെ വേറേയും ഇല്ലേ പെണ്ണുങ്ങളു? അവരെല്ലാം കാത്തുനില്ക്കുന്നില്ലേ?”

“കാത്തുനില്ക്കുന്ന കാര്യമൊന്നും പറയേണ്ടാ”

അങ്ങനെയൊരു യുക്താഭിപ്രായത്തിൽ ഭാര്യയ്ക്കു വെറുപ്പു തോന്നി.

“മിക്സഡ് കോളജാണെങ്കിലും അവിടെയും ഉണ്ടു നിയമങ്ങളും നീതികളും.”

“പെണ്ണിന്റെ മതബോധംപോലും നശിച്ചുപോകും അവിടെ പഠിച്ചാൽ!”

വേറൊരു ഭീതി അവർ അറന്നിട്ടു.

“മതബോധം— അതെങ്ങനെ നശിക്കാനാ? അവിടെ ഒരു മതവും പഠിപ്പിക്കുകയില്ല”

“എങ്കിലും ഒരു ഹിന്ദു കോളജല്ലേ? അതിനു തക്ക അന്തരീക്ഷം അവിടെ ഉണ്ടായിരിക്കും.”

“ഏതന്തരീക്ഷം ആയാലെന്നാ? അവളിൽ ഉറച്ചിരിക്കുന്ന വിശ്വാസത്തിനു മുകളിൽ വേറൊരു

വിശ്വാസം കുത്തിച്ചെടുത്തുവാൻ വല്ലവർക്കും ഒക്കുമോ?"

ലിസിയുടെ വാദങ്ങളൊന്നും ചാക്കോച്ചന്റെ രീതി മാനത്തെ വ്യതിചലിപ്പിച്ചില്ല. അതിനു കാരണവുമുണ്ടായിരുന്നു.

അയാൾ പറിച്ചതു “ജഗദാനന്ദം” കോളജിലായിരുന്നു. അന്നത്തെ ചില അദ്ധ്യാപകന്മാർതന്നെ ഇന്നും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. അന്ന് അയാളുടെ സഹപാഠികളും സഖാക്കളും ആയിരുന്നവരാണ് മറു് അദ്ധ്യാപകന്മാരെല്ലാംതന്നെ. അവരൊക്കെയുമായി ഇന്നും അയാൾ വലിയ ചങ്ങാത്തമാണ്. അവരോടെല്ലാം അയാൾ മകളുടെ സാമന്ത്രിങ്ങൾ സാഭിമാനം പലപ്പോഴും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ചാക്കോച്ചൻ പരിചിതമായിരുന്നു കോളജിന്റെ സമീപപ്രദേശങ്ങളെല്ലാം. അവിടെയുള്ള പലരും അയാളുടെ പരിചിതന്മാരുമായിരുന്നു. ആ പരിചിതന്മാരൊക്കെയും അയാളിൽനിന്നു ശ്രവിച്ചിരുന്നു ആലീസിയെക്കുറിച്ച്.

അയാൾക്കു നേരത്തെ ഉള്ള ആഗ്രഹമായിരുന്നു സകല പരിചിതന്മാരും ആലീസിനെ ഒരു കണ്ണുകാണണമെന്നത്. അയാളുടെ അന്ധമായ വിശ്വാസം, അവരൊക്കെയും ആലീസിന്റെ അനന്യസാധാരണമായ അഴകിനെ അകംകൊണ്ടേങ്കിലും പ്രകീർത്തിക്കുമെന്നായിരുന്നു! ആ വിശ്വാസത്തിൽ അയാളുടെ അത്ഥമറ അഭിമാനം അചലോപരി ഉയർന്നു. ആ ഉയർച്ചയിലായിരുന്നു അയാളുടെ ചക്രവർത്തിത്വം!

പുത്രിയുമായി കോളജിന്റെ സമീപസ്ഥലങ്ങളിൽ ഞുടെ സഞ്ചരിക്കുമ്പോൾ അവളിൽ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പരിശോധിക്കാവുന്ന കണ്ണുകളുടെ സംഖ്യ കണക്കാക്കുവാൻ അയാൾ പണിപ്പെട്ടു. കോളജിലെ പരിചിതന്മാരെല്ലാം പുത്രിയുടെ സ്വഭാവഗുണങ്ങളെയും പറന്നസാമന്ത്രിത്തേയും പ്രകീർത്തിച്ചേക്കാവുന്ന വിധങ്ങളെ അയാൾ ആലോചിച്ചു. അയാളുടെ അഭിമാനം അപ്പോഴേയ്ക്കും കിക്കിളി

പ്പെട്ടു. അയാൾ നാലുപാടും തിരിഞ്ഞു, അരുവികൾ കി
ലുകിലെ ചിരിച്ചു; അലരുകൾ ആടിയകുന്നു; അളികൾ
അമ്പരന്നു; അംബരം വിളറി; അംബുധി അലറി. അതൊ
ന്നും അയാൾ അറിഞ്ഞില്ല, അഭിമാനത്തിൽ അന്ധനാ
യിരുന്നതിനാൽ!

ചാക്കോച്ചൻ ഭയമുണ്ടായിരുന്നു, മകൾ സന്യാസാ
ശ്രമത്തിൽ ചേർന്നു കളയുമോ എന്ന്. ആ ഭയം അയാളു
ടെ അഭിമാനത്തെയും ആഗ്രഹത്തെയും നിറുക്കുകയാ
യിരുന്നു. അവളുടെ രീക്ഷണമായ ഭക്തിക്ക് വ്യതിയാ
നം വരുത്തിയെങ്കിലേ അയാൾക്ക് ആശ്വാസമാ
വൂ! സന്യാസവൃത്തിയെ ചെറുക്കുന്ന ഒരു മനഃസ്ഥിതി
യിലേക്ക് മകളെ മാറ്റണമെന്ന് അയാൾ ആശിച്ചു.
സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ ഒരുമിച്ചു പഠിക്കുന്ന ഒരു ഹിന്ദുക്കോള
ജിൽ പഠിക്കുവാൻ ഇടയായാൽ — — — ശുഭസൂചക
മായി അയാൾ എന്തൊക്കെയോ കണ്ടു. “സഹോദരി
കളുടെ കോളജിലാണെങ്കിൽ മകളെ തിരികെ കിട്ടുക
പോലുമില്ലെന്നായിരുന്നു അയാളുടെ വിശ്വാസം.

ഒരു വെള്ളിമേഘം പടക്കോട്ടു നീങ്ങി. അതിന്റെ
വെണ്മയിൽ ഹൃദയാകൃഷ്ടനായി ചാക്കോച്ചൻ നോക്കി
നിന്നു. അധികം കഴിയുന്നതിനുമുമ്പായി അതിന്റെ നി
റം മങ്ങി. ആ മങ്ങൽ കാർവണ്ണമായി! ക്ഷണം അതു ക
റുത്തു കരിവാളിച്ചു! അയാളുടെ കണ്ണുകൾ ഭയന്നടഞ്ഞു.

“അലീസിനെ ഹിന്ദുക്കോളജിലാണോ അയയ്ക്കുന്നത്?”
അടുത്തുള്ള പള്ളിയിലെ വൈദികൻ ചാക്കോച്ചനോടു
ചോദിച്ചു.

“അതേ.”

“അതു മോശമാണ്.”

“മോശമാണല്ല; ഞാൻ അവിടെ പഠിച്ചതല്ലേ”

“ഏതായാലും അത്ര നന്നല്ല.”

“അച്ചാ, പ്രിൻസിപ്പാളും പ്രഫസ്സർമാരും ഏന്റെ
കൂട്ടുകാരാണ്. അവരെല്ലാം പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ചു
കൊള്ളും”

“അരെല്ലാം ശ്രദ്ധിച്ചാലും “ജഗദാനന്ദം” കോള

ജിൽ ആലീസിനെ അയയ്ക്കരുതെന്നേ എന്നീക്കു പറയാനുള്ളൂ. ഇനി നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടം.” അന്ധമായ അഭിമാനത്തിന്റെ നിരർത്ഥത്തിൽ, അച്ഛന്റെ ഉത്ബോധനവും അർത്ഥമില്ലാതായി ചാക്കോച്ചന്തോന്നി. ആലീസിന് അശേഷം മനസ്സില്ലായിരുന്നു, “ജഗദാനന്ദം” കോളജിൽ പഠിക്കുവാൻ. എങ്കിലും പിതാവിനോടു് അതീതമായ ഭക്തിയും ബഹുമാനവും അവർക്കുണ്ടായിരുന്നു. അയാളുടെ നിശ്ചയത്തോടെരിർക്കുവാൻ അവർ തുനിഞ്ഞില്ല.

വത്സലയായ മാതാവിന്റെ വളരെ വളരെ ഉപദേശങ്ങൾ യാത്രയ്ക്കു മുമ്പായി അവർക്കു ലഭിച്ചു. അവയെല്ലാം ആദരവോടേ അവർ ഹൃദയത്തിൽ പാകി.

ഒട്ടധികം വേദപുസ്തകങ്ങളും, കുരിശു, കൊന്ത തുടങ്ങിയ ഭക്തസാധനങ്ങളും, ഉണ്ണിയിശോയുടെ ഒരു രൂപവും അവർ മറ്റു സാധനങ്ങളുടെകൂടെ കരുതി. ഏല്പാം ഒരുങ്ങിക്കുഴിഞ്ഞപ്പോൾ അഭിമാനിയായ അവളുടെ പിതാവു്, സംതൃപ്തിയിൽ നിന്നുണ്ടായ ഒരു സുന്ദര സുന്ദരതത്തോടുകൂടി പുത്രിയോടു പുറപ്പെടുവാൻ താല്പരപ്പെട്ടു.

ആലീസിന്റെ ജീവിതത്തിൽ ഇദംപ്രഥമമായി മാതാവിൽനിന്നു വേർപിരിയേണ്ടതായി വന്ന രംഗം ഭാവനയുടെ പരിധിയിൽ ഒരു തരത്തിലും ഒതുങ്ങുന്നതായിരുന്നില്ല. അനേകം ചുംബനങ്ങളും അതിലധികം അശ്രുബിന്ദുക്കളും ആ രംഗത്തിന്റെ സംവിധാനത്തിൽ തുച്ഛങ്ങളായ ഉപകരണങ്ങളായിരുന്നു.

മാതാവിന്റെ മനസ്സ് മരണകരമായ മർദ്ദനമേല്ക്കുമ്പോൾ, അച്ഛന്റെ അഭിമാനം ആശാസനധത്തിൽ അഭിഷിക്തമാകുന്ന അനുഭവം അന്ന് ആദ്യമായി ആയിരിക്കാം ലോകം അറിയുന്നത്!

IV

പരിചിതമല്ലാതിരുന്നു പരിതഃസ്ഥിതികൾ ആലീസിനെ കോളജിലേക്കു സ്വാഗതം ചെയ്തു. കർത്താവായ

മത്സ്യംപോലെ ആ പരിതഃസ്ഥിതികളിൽ അവർ വിഷമിച്ചു.

അഴകിൽ പൊതിഞ്ഞ അഴലുകളെ അകത്താക്കുന്ന “വിമൻസ് ഫോസ്റ്റൽ!” ആ സത്വപവുമായി ആലീസ് ബന്ധിക്കപ്പെട്ടു.

അമ്മയെ സ്റ്റരിച്ചപ്പോൾ അവളുടെ നെഞ്ചുവെട്ടി. കരിയുന്ന കരളും ഏറിയുന്ന ഭക്തിയും പൊരിയുന്ന ചിന്തയും അവളെ വീഴ്ത്തിയിട്ടു. അതിൽ അവളോട് അനുതപിച്ച പ്രചണ്ഡകിരണൻ ശാന്തനായി മാറി.

ആലീസിന്റെ അനുഭവങ്ങൾക്കു മുമ്പിൽ നിമിഷങ്ങൾ യുഗങ്ങളായി ഇഴഞ്ഞുകുന്നു. അങ്ങനെ ഏതാനും യുഗങ്ങളെ അന്നത്തെ പകൽ ആലീസിന്റെ ജീവിതത്തിൽ അവതരിപ്പിച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ രാത്രിയായി.

അന്നു ചന്ദ്രഗ്രഹണമുണ്ടായിരുന്നു. ആലീസും മറു ഫോസ്റ്റൽ വിദ്യാർത്ഥിനികളുടെകൂടെ അതു കാണുവാൻ കാത്തുനിന്നു. ഏതോ കരാളതിൽ ചന്ദ്രൻ മറയ്ക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ അവളുടെ അധരങ്ങൾ മന്ത്രിച്ചു:

“അയ്യോ!”

X X X X X

അന്തരീക്ഷത്തിൽ കണ്ടിരുന്ന കാമുകൻ നീങ്ങി. പാടേ ഒരു പ്രഭ്രമസരിച്ചു.

ആലീസ് ആശയോടേ ചേർച്ചയ്ക്കും നിവർത്തു. മൂന്നു നാലു സവികൾ അവളോടടുത്തു.

“വായിച്ചേ; ഞങ്ങളും കേൾക്കട്ടെ!”

ആ ഹിന്ദുയുവതികൾക്കു ക്രിസ്തീയ വേദകഥകൾ കേൾക്കുവാൻ തീർക്കുമായി. ആലീസ് വായിച്ചു. അവരുടെ നിരൂപണങ്ങൾ പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ അവർ ജാഗരൂകരായി. തന്റെ വേദശാസ്ത്രപരവും അപാരവും ആയ ജ്ഞാനം വെളിപ്പെടുത്തുവാൻ ഈ അവസരം ആലീസിന് ഉപകരിച്ചു. അവർക്കു ചാരിതാത്മ്യത്തോന്നി അത്രയുംപേർ അവളുടെ മതതത്വങ്ങൾ ശ്രവിക്കുവാനുണ്ടായതിൽ. ആ ചാരിതാത്മ്യത്തോടുകൂടി അവർ പ്രത്യാ

ശിഷ്യ, കാലാന്തരത്തിൽ ചിലരെങ്കിലും അവളുടെ സത്യമതത്തിലേക്കു മാനസാന്തരപ്പെടുമെന്ന്!

“നിങ്ങൾ വായിച്ചോ ‘ദാസി’ന്റെ ‘യുദ്ധതി’?”
വേരൊരു സഖി ഒരു പുസ്തകവുമായി അവരെ സമീപിച്ചു.

“ഇല്ല.”

“ഭേ, വായിക്കണം, എത്ര യാഥാർത്ഥ്യം തുളുമ്പുന്നതാണെന്ന്.”

ആ പുസ്തകം അവൾ ഇടുക്കൊടുത്തു. ഒരുത്തി അതെടുത്തു വായിച്ചു തുടങ്ങി:

“അവളുടെ സ്മരിയിലെ മുളക്കുകൾ എന്നെ മോടി മോടി വിളിച്ചു - - -”

ഏല്പാവരം കൈക്കൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. അലീസിനു വേദപുസ്തകം വായിക്കുവാൻ അതു ബാധകമായി.

“ഞാൻ പോകാം.”

അവൾ ഏഴുനേരം. എന്നാൽ സഖികൾ അവളെ അവിടെ പിടിച്ചിരുത്തി. ഒരുവൾ ആ വേദപുസ്തകം എടുത്തു ഭൂമിയെറിഞ്ഞു. വേരൊരുവൾ അതിൽ അവളെ അഭിനയിച്ചു. മൂന്നാമതൊരുവൾ തട്ടിവിട്ടു:

“ദാസിന്റെ ചെറുകഥ വായിക്കുമ്പോളോ വേദപൊത്തകം!”

ചെറുകഥയുടെ വേരൊരുഭാഗത്തു് അവർ എത്തി.

“എന്റെ ചുംബനങ്ങൾ ഏറേറേ” അവൾ തളർന്നു - - -”

“അമ്പെടാ! അവൻ ആരെടാ!”

അലീസ് ഒഴികെ എല്ലാവരും ഏകകണ്ഠമായി ചോദിച്ചു. അവൾ വീണ്ടും ചോദിക്കാൻ ഭാവിച്ചു. മറ്റുള്ളവർ പിന്നെയും തടഞ്ഞിരുത്തി.

“നിന്റെ ക്ലാസിൽ പഠിക്കുന്ന ദാസ്യശ്രീയ കഥയാ! എന്നിട്ടു നീ കേൾക്കാതെ പോകുവാനോ?”

“എന്റെ ക്ലാസിലോ?”

“അമ്പേ! നീ അറിയേലാത്തപോലെ ആ നാടകമൂട്ടം! എത്ര പ്രാവശ്യം നീ ആ സുന്ദരക്കുട്ടനെ നോക്കിപ്പൊങ്ങിയിട്ടു - ആ ആനന്ദക്കുട്ടനെ!”

ആലീസിന്റെ ഹൃദയം തളർന്നു. അവൾ അപേക്ഷിച്ചു:

“സഹോദരികളെ പഠിക്കാതെ!”

“ആരും അറിയാതെ പുലിപ്പോലെ പായുന്ന പുഷ്പം ആലീസ്!”

കൂട്ടുകാരുടെ ക്രമസ്വകൾ സാധിക്കാതിരിക്കുവാൻ ആലീസിനു നിർവാഹമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

കോളജിലെ ഒരു മിററിംഗിൽ ദാസ് ഒരു കഥയെഴുതി വായിച്ചു. മതത്തെയും ഈശ്വരനെയും അതിൽ അധീക്ഷേപിച്ചിരുന്നു. കഥയിലെ സാഹിത്യം ആലീസിനു വളരെ രുചിച്ചു. എന്നാൽ കഥാകാരന്റെ ആദർശം അവളെ വേദനിപ്പിച്ചു. ആ വേദനയോടേ അവൾ പ്ലാറ്റ്ഫോമിൽ കയറി ദാസിനെ നിശിതമായി വിമർശിച്ചു:

“— — — ഈശ്വരൻതന്നെ കഴിവുകളെ ഈ വിധം ഭർവിനിയോഗിക്കുവാൻ ധൈര്യപ്പെട്ട ഈ കഥാകാരൻ മനുഷ്യനോ ദുഃഖമോ എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു — — ”

ഇങ്ങനെ സ്വതന്ത്രമായ ഒരഭിപ്രായം സരളമായും സരസമായും അവിടെ അവൾ പ്രകാശിപ്പിച്ചു. എല്ലാവരും അവളെ കൈയടിച്ചു പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ദാസിന്റെ മുഖത്തുനിന്നും രക്തം വാൻകുന്നു. പലരും ആലീസിനോടു ചോദിച്ചു:

“ദാസിനെ ഇത്ര കഠിനമായി മുറിപ്പെടുത്തിയതെന്തേ?”

വിമർശിച്ച വാചകങ്ങളെല്ലാം അവൾ അനുസ്മരിച്ചു. അവയെല്ലാം വളരെ വളരെ നിശിതങ്ങളായിരുന്നു. ശക്തവും രൂക്ഷവും ആയ മതവിശ്വാസവും മതബോധവും കാരണമായിരുന്നു അവൾ അത്ര കാർഷ്ട്യം പ്രയോഗിച്ചത്. അതിൽനിന്നും ദാസിനു ഭവിച്ച മാനഹാനി മനസ്സിലാക്കിയപ്പോൾ അവൾ നിർവ്വ്യാജം വ്യസനിച്ചു. പശ്ചാത്താപ പരിശുദ്ധമായ അവളുടെ ഹൃദയം അവളെ ഉപദേശിച്ചു, ദാസിനോടു ക്ഷമാപണം ചെയ്യുവാൻ.

അതിൽ ശങ്കിക്കുവാനില്ലെന്ന് അവർക്കുതോന്നി. തന്നോടു ഹൃദയം തുറന്നു ക്ഷമിക്കണമെന്നും, പാരുഷ്യം ഭാവിക്കരുതെന്നും എഴുതി അവർ ദാസിനയച്ചു. അത്ര അർദ്ധമായിരുന്നു അവളുടെ ഹൃദയം.

അന്നുതന്നെ വിസ്തൃതമായ ആകാശത്തിൽ നിരന്ന കാർപടലങ്ങൾക്കിടയിൽ രണ്ടു താരങ്ങൾ തെളിഞ്ഞു. അവ രണ്ടും ഓടിയടുത്തു. ഉടനേ ഒരു കാർമ്മേഘം അവയെ മറച്ചുകളഞ്ഞു.

ദാസിന്റെ ഒരു കയ്ക്ക് അലിസിനു ലഭിച്ചു. അതിൽ എഴുതിയിരുന്നു:

“ — — — താരങ്ങളോടും താരകളോടും ഞാൻ ചോദിച്ചു, ഭവതി എന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടോ? അവ ഏകകണ്ഠമായി അഭിപ്രായപ്പെട്ടു: “ഉണ്ടു്” അവയെ നൂറുതന്നെ നമസ്കരിച്ചിട്ട് എന്റെ ഹൃദയം ഭവതിയ്ക്കായി ഞാൻ തുറന്നു. അവിടേയ്ക്കു ഭവതി ആഗമിച്ചാലും. ദാസ് ഇതാ ദാസനായിനില്ക്കുന്നു — — — ”

ആ എഴുത്തു് അതിന്റെ അതിരുകളെ അതിലംഘിച്ചിട്ടില്ലേ എന്ന് അലിസ് സംശയിച്ചു. ഏകിലും അതിന്റെ ചന്ദ്രം അവളെ ആകർഷിക്കുകതന്നെ ചെയ്തു. അവ ചാലകങ്ങളെ ചാഞ്ചല്യം കൂടാതെ അവർ ഹൃദിസ്ഥമാക്കി.

ദാസിന്റെ കഥാഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം അയാൾ അലിസിനു സമ്മാനിച്ചു. തികഞ്ഞ ഒരു സാഹിത്യകാരനും സാഹചാരിയും ആയ അയാളുടെ ആ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ നിരസിക്കേണ്ടതില്ലെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തിൽ അവർ അതുകൈപ്പറ്റി. ഓരോന്നും അവർ വായിച്ചു. പരന്ന ഭാവനയും നിരന്ന വാസനയും അവയിലെങ്ങും തെളിഞ്ഞിരുന്നു. അവയെ ഹൃദയംഗമം അഭിനന്ദിക്കാതിരിക്കാൻ അവർക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. ചിലതിലെല്ലാം മതത്തിനും മാനത്തിനും എതിരായ ചുരുക്കം ഭാഗങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഏകിലും വാസനാ വൈഭവവും ആശയസമ്പത്തും തികഞ്ഞസാഹിത്യകാരന്റെ രൂപികാവിലാസത്തിനുമുമ്പിൽ

അവർ നമസ്കരിച്ചു. ആ നമസ്കാരത്തിനിടയിൽ അവളുടെ അന്തരംഗം മന്ത്രിക്കുകയാണ്:

“എന്റെ ഹൃദയം ഭവതിക്കായി ഞാൻ തുറന്നു. അവിടേയ്ക്കു ഭവതി ആഗമിച്ചാലും.”

X X X X X

പലപ്പോഴായി ആലീസിന്റെ പല വേദപുസ്തകങ്ങളും പലരായും ഏറിയപ്പേഴ്. ബാക്കിയുള്ളതു വായിക്കാൻ ശ്രമിച്ചാൽ സാധ്യമല്ല. പലതും പറഞ്ഞുകൊണ്ടു പലരും ഓടിയെത്തും. പുസ്തകം മടക്കി മാറിയില്ലെങ്കിൽ അവർ എടുത്തൊരിക്കലും ചെയ്യും.

ഒരിക്കൽ ആലീസ് ‘കൊന്ത’യുമായി നമസ്കരിക്കുകയായിരുന്നു. ഏതാനും സമീകർ അവളെ സമീപിച്ചു.

“ആലീസുവഴുവിനെ കെട്ടാനുള്ള കയറു!”

അവർ ആ ‘കൊന്ത’ വാങ്ങി കൂടെയെറിഞ്ഞു.

കോളജിയിലെ ഈ അനുഭവങ്ങൾ അവർ വീട്ടിൽ അറിയിച്ചു. മാക്കോച്ചൻ അവിടെ എത്തി. സൈപര മായും ഏകാന്തമായും വസിക്കുവാൻ സൗകര്യപ്പെടത്തക്ക വിധം പരിചയമുള്ള ഒരു വീട്ടിൽ അവളെ താമസിപ്പിച്ചു.

V

ഭാസിന്റെ പുതിയ കഥകളെല്ലാം അയാൾ ആലീസിനു നൽകും. അവയെല്ലാം വായിക്കുന്നതിൽ അവർ വളരെ സമയം ചെലവഴിച്ചു. ഓരോന്നും വായിക്കുമ്പോൾ ഭാസിന്റെപേരിലുള്ള അവളുടെ അഭിപ്രായം ഓരോ പടികൂടെ ഉയർന്നുവന്നു. ആ ഉയർച്ച കാണുവാൻ അന്തിനക്ഷത്രം ഏന്നും ഉദിച്ചുപോങ്ങി.

“ജീവിതത്തിന്റെ യഥാർത്ഥങ്ങൾ നെസ്സിലാക്കിയ ശരിയായ കലാകാരൻ!”

അവളുടെ ഹൃദയം ഭാസിനെ വിമർശിക്കുന്ന വിധമാണ്.

“അകമ്പടിയായ ഹൃദയവെളിച്ചവും ആകർഷണീയ

മായ സൗന്ദര്യവും! അപാരമായ ആശയസമ്പത്തും അത്യാദൃശമായ വാസനാചൈഭവവും!”

അവളുടെ അഭിപ്രായങ്ങൾ ഒന്നുംതന്നെ ദാസിയിൽനിന്നും അവൾ മറച്ചുപിടിച്ചില്ല. എല്ലാം അയാളെ അറിയിക്കും. ആ അഭിപ്രായങ്ങളും അഭിനന്ദനങ്ങളും അയാളുടെ ഹൃദയത്തിൽ പൂർവ്വകാലത്തേയും. ആ വാസനാസമ്പന്നൻ കോമളമായ ഭാഷയിൽ പ്രണയമന്ത്രണമായ മറുപടി നൽകും. അതു ശ്രവിക്കുമ്പോൾ — വായിക്കുമ്പോൾ — ഒരു മാർദ്ദവം അവളുടെ ശരീരത്തിൽക്കൂടെ പാഴും. ആ മാർദ്ദവം അവളെക്കൊണ്ടു പതുക്കെ പറയിപ്പിക്കും:

“ഇത്ര സ്നേഹലോലമായ ഹൃദയം! — സ്നേഹിക്കുവാൻ യഥാർത്ഥത്തിൽ അർഹമായ ഹൃദയം — പ്രകൃതിയുടെ കലാകാരന്റെ ഹൃദയം!”

ആ പുരോഗമന സാഹിത്യകാരൻ ആലീസിനെ അറിയിച്ചു:

“ഭവതിയോടുള്ള നിസ്സീമമായ സ്നേഹത്തിന്റെ പ്രവാഹത്തിൽ കുടുങ്ങി ഞാൻ ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്, ദാമ്പത്യത്തിന്റെ മന്ദിരമായിലേക്ക്.”

ആലീസ് അമ്പരന്നു. അവളുടെ അന്തരംഗം ഞെട്ടി; അഭിജ്ഞാനം പരക്കി. വ്യസനം വളർന്നു, കൈകാലുകൾ തളന്നു അവൾ അവശമായി.

സാവധാനം അവൾ എഴുതി:

“പ്രകൃതിയുടെ കലാകാര! താങ്കളെ ഞാൻ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ട്! എന്നാൽ — ഞാൻ ഭയക്കുന്നു — ദാമ്പത്യം — പാടില്ല — ഒരിക്കലും പാടില്ല”.

ദാസ് അതിനു മറുപടി നൽകി.

“ദാമ്പത്യം — മനുഷ്യഹൃദയങ്ങളെ മധുരിപ്പിക്കുന്ന ആ മഞ്ജുളതയേയും എന്നെയും ഭവതി നിരസിക്കുവാൻ കാരണമെന്തു്? എന്റെ ഹൃദയത്തിന്റെ ഓരോ അണുക്കളും അടർന്നുനിൽക്കും, ആശയുടെ ഓരോ ഇരട്ടികളും അടിഞ്ഞുനിൽക്കും, ആശ്വാസത്തിന്റെ ഓരോ നിഴലുകളും അകന്നകന്നു ഞാൻ നശിച്ചുകൊള്ളാം! അങ്ങനെ നശിക്കുന്ന ഓരോ

വിനാശികയിലും ഭവതി എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ
കൂടുതൽ കൂടുതൽ ആഴത്തിൽ വേരൂന്നുകയേ
ഉള്ളൂ.”

അലീസ് അതു വായിച്ചു. അവളുടെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു;
ഗൌരവം കുറഞ്ഞു. ഹൃദയം തുളിച്ചു; എന്നാൽ ഏതിനും
മടിച്ചു.

“എനിക്കുവേണ്ടി- എന്നെ ഓർത്ത്-- ആലോലമാന
സന്ദർഭം അനുഭവിക്കുന്ന മരണയാതനകൾ! അഹോ!
കഷ്ടം!”

അവളുടെ കരളുകൾ. ഒരു വിധം, ദൈവഭക്തയായ ആ
കരുണാമയി മറുപടികൊടുത്തു:

“കലാകാരാ! ജീവിതത്തെ വ്രണപ്പെടുത്താതെ.
അതുകൊണ്ട് പ്രകൃതിയെ പലതും സാധിക്കേണ്ടതു
ണ്ട്. എന്നെ സർവ്വേശ്വരൻ ഞാൻ സമർപ്പിച്ചു
പോയി. അദ്ദേഹത്തെ ശുശ്രൂഷിക്കുവാൻ എന്റെ
ജീവിതം വിനിയോഗിക്കപ്പെടണം. ദൈവത്തി
ന്റെ ആരാധനയിൽ ഒരു നന്നപ്പുകാരി ആകാൻ
ഭാഗ്യവശം ലഭിക്കുമ്പോൾ, ഭവാനെപ്പോലെ വേ
ദനിക്കുന്നവരെ ഞാൻ ആശ്വസിപ്പിക്കും!”

ചെറുകഥാകാരൻ വീണ്ടും അവളെ ഉൽബോധിപ്പിച്ചു-
സുഖിച്ഛമായും സുശങ്കമായും ഉൽബോധിപ്പിച്ചു:

“സ്രീപുരുഷന്മാരുടെ ഹൃദയങ്ങൾ ഒട്ടിച്ചേരേണ്ടവ
യാണ്; ഓടിയകലേണ്ടവയല്ല. സ്നേഹത്തിന്റെ
പശയിൽ അവയെ പൊതിഞ്ഞിരിക്കുന്നത് വി
നശിപ്പിക്കുന്നതാണ്?”

“ഭാവമുറപ്പിന്റെ മധുരമനുഷ്ഠന കടിക്കുവാനുള്ള
താണ്- മരിച്ചവരോളം എല്ലാ മനുഷ്യനും കടിക്ക
വാനുള്ളതാണ്. അതിൽ ഭവതി കയ്പു കലർത്ത
രുതേ!”

“മനുഷ്യനെ വിട്ട്, പ്രകൃതിയിലേക്കു ഭവതി തി
രിയ്ക്കൂ. എവിടെയുണ്ട് ഒരു പെൺജാതി ആൺ
ജാതിക്കുവേണ്ടിയല്ലാതെ? എവിടെയുണ്ട് ഒരു
ആൺജാതി പെൺജാതിക്കുവേണ്ടിയല്ലാതെ?”

“അസ്വപിക്ഷയാനല്ലെങ്കിൽ എന്തിനാണ് അമക്? അണിയുപാനല്ലെങ്കിൽ എന്തിനാണ് അഭരണം? അസ്വപിക്ഷാനുള്ളതിനെ അസ്വപിക്ഷാതിരിക്കുന്നത് ഏറ്റവും പ്രകൃതിവിരുദ്ധം!”

“ഭാവതൃപ്തി - മനുഷ്യഹൃദയങ്ങളെ മധുരിപ്പിക്കുന്ന ആ മഞ്ജുളതയേയും എന്നെയും ഭവതി നിരസിക്കുവാൻ കാരണമെന്ത്? എന്റെ ഹൃദയത്തിന്റെ ഓരോ അണുക്കളും അടർന്നടർന്നും, ആശയുടെ ഓരോ ഇരളുകളും അടിഞ്ഞടിഞ്ഞും, ആശ്വാസത്തിന്റെ ഓരോ നിഴലുകളും അകന്നകന്നും ഞാൻ നശിച്ചുകൊള്ളാം. അങ്ങനെ നശിക്കുന്ന ഓരോ വിനാശികയിലും ഭവതി എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ കൂടുതൽ കൂടുതൽ ആഴത്തിൽ പേരുന്നുകയേ ഉള്ളൂ.”

ഈവിധം അയാൾ പിന്നെയും പിന്നെയും ഉൽബോധിപ്പിച്ചു. അവർ ഹൃദയമില്ലാതെ നിഷ്കരുണം പ്രവർത്തിച്ചാൽ മരണവേദനകളുടെ ഇടയിൽ കൂടി വളഞ്ഞു വളഞ്ഞു അയാളുടെ ജീവിതം ഭവിക്കുമെന്നും, അവർ അതിനു കാരണക്കാരായിരിക്കുമെന്നും അയാൾ പ്രത്യേകം സൂചിപ്പിച്ചു.

അകാശത്തിൽ തെളിഞ്ഞ മഴവില്ലിന്റെ മഞ്ജുളതമാണതു. അതിനെ പലരും മറന്നു.

അലിസ് ഭാവതൃപ്തിന്റെ അസ്വാഭാവികതയിൽ ആകൃഷ്ടയായി! എന്നാൽ അവർക്കൊരു സ്തംഭനം! ഭാസ് ഒരു ഹിന്ദുവായിരുന്നു. അവളുടെ വാസമ്മതം നീക്കുവാൻ പിന്നെയും അയാൾ പണിപ്പെട്ടു. ആ സാഹിത്യകാരൻ എഴുതി:

“മതവും ജാതിയും പുതുസൃഷ്ടികളാണ്. മനുഷ്യകലം മാത്രമേ ഭൂമിയിൽ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അത്ത്വവും അലോചനയും അറ്റ അവ്യക്തവിഭജനം!— അതിനെ ഈ ഇരുപതാം ശതകത്തിലും ആദരിക്കുന്നുവോ?”

ക്രിസ്തുമസ് കാലം. അലിസിനെ വിട്ടിലേക്കു കൊ

ണ്ടുപോകുവാൻ ചാക്കോച്ചൻ വന്നിരുന്നു. വണ്ടിയിൽ വെച്ച് രണ്ടു “സമോദരിക”ളോടു സംസാരിക്കുവാൻ അവർക്കിടയായി.

“ജീവിതത്തിന്റെ പരമലക്ഷ്യമെന്തു?”
അവർ ആലീസിനോടു ചോദിച്ചു.

“ദൈവത്തെ ആരാധിക്കുക”

“അതെങ്ങനെയാക്കേ സാധിക്കും?”

“ഓരോ പ്രവൃത്തിയിലും”

“അതിന്റെ ഉന്നതി ഏതിലാണ്?”

“എല്ലാ പ്രവൃത്തികളിലും ഏകദേശം ഒന്നുപോലെ.”

“അല്ല; തെറ്റിപ്പോയി.”

അവർ തുടർന്നു:

“ഈശ്വരൻ നൽകിയ ജീവിതം അദ്ദേഹത്തിനു തന്നെ സമർപ്പിക്കുക. അദ്ദേഹത്തെ ശ്രദ്ധിച്ചു കഴിയുക”

ആലീസ് ആ അഭിപ്രായത്തെ അനുകൂലിച്ചില്ല.

“അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതിൽ നന്ദികേടുണ്ട്. ദൈവം തരുന്ന താരുണ്യസൗന്ദര്യങ്ങൾ മനുഷ്യന്റെ സുഖത്തിനാണ് — മനുഷ്യൻ അസ്വദിക്കുന്നതിനാണ്. അത് അസ്വദിക്കാതെ അലട്ടിക്കളയുന്നത് ഈ ശ്വപരമിതത്തിനെതിരും നന്ദിയില്ലായ്മയുമാണ്”

“നന്ദിയില്ലായ്മയ്ക്ക് അതിൽ അവസരംപോലുമില്ല. ഈശ്വരൻ തരുന്ന താരുണ്യസൗന്ദര്യങ്ങൾ ഈ ശ്വപരനെ പരമപാവനമായി സേവിക്കുവാൻതന്നെ വിനിയോഗിക്കുന്നതിൽ കൂടുതൽ യുക്തമല്ല, മറ്റൊന്നും.”

“അതല്ല ഈശ്വരമിതം.”

ആലീസ് അവരുടെ അഭിപ്രായത്തെ ഖണ്ഡിച്ചുകൊണ്ടു തുടർന്നു:

“മനുഷ്യനെ വിട്ടു പ്രകൃതിയിലേക്കു തിരിയൂ. എവിടെയുണ്ട് ഒരു പെൺജാതി ആൺജാതിക്കുവേണ്ടിയല്ലാതെ? എവിടെയുണ്ട് ഒരാൾ ജാതി പെൺ ജാതിക്കുവേണ്ടിയല്ലാതെ? ഈശ്വരമിതം, ആൺ

ജാതി പെൺജാതിക്കും പെൺജാതി ആൺജാതിക്കും വേണ്ടിയായിരിക്കണം എന്നാണ്.”

ചാക്കോച്ചൻ ഈ സഭാഭാഷണം അകന്നുനിന്നു ശ്രവിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. പുതിയുടെ ഹൃദയവ്യതിയാനത്തിൽ അയാൾ അത്ഭുതപ്പെട്ടു. അയാളുടെ ഹൃദയചന്ദ്രൻ ചാരിതാത്മ്യത്തിന്റെ ചാരചന്ദ്രിക തൂകി ആശയുടെ അന്തരീക്ഷത്തിൽ പ്രശോഭിച്ചു.

വിട്ടിലെത്തിയപ്പോൾ വിവരം അയാൾ ഭാര്യയെ അറിയിച്ചു. ആ മാതൃഹൃദയത്തിൽ ഒരു നടുക്കും!— ആത്മാവിനെ അലച്ചുലയ്ക്കുന്ന ഒരു നടുക്കും, അനുഭവങ്ങളുടെ അലംകോലതയെ ഓർത്ത്!

ആലിസ് ആകെമാനം അവസ്ഥാന്തരപ്പെട്ടതായി അമ്മയ്ക്കു ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. പള്ളിയിൽ പോകുന്നില്ലേ എന്നു ചോദിച്ചപ്പോൾ അവളിൽനിന്നും ലഭിച്ച ഉത്തരം ആ മാതാവിനെ വിരപ്പിച്ചു.

“എനിക്കു നേരമില്ല.”

നിണ്ടു ഒരു നിശ്വാസത്തിൽ പിസിയുടെ ആത്മാവു മയങ്ങി!

VI

“ജാതിമതചിന്തകൾ കേവലം നിരർത്ഥങ്ങൾ! ആധുനിക ലോകം അതിനെ ആദരിക്കുകയില്ല”

“എന്റെ ഹൃദയത്തിന്റെ ഓരോ അണുക്കളും അടർന്നടന്നും, ആശയുടെ ഓരോ ഇരളുകളും അടിഞ്ഞിഞ്ഞും, ആശ്വാസത്തിന്റെ ഓരോ നിമലുകളും അകന്നകന്നും ഞാൻ നശിച്ചുകൊള്ളാം. അങ്ങനെ നശിക്കുന്ന ഓരോ വിനാശികയിലും ഭവതി എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ കൂടുതൽ കൂടുതൽ ആഴത്തിൽ വേരൂന്നുകയേ ഉള്ളൂ.”

കലാകാരന്റെ ഉൽബോധനങ്ങൾ വീണ്ടും വീണ്ടും അവർത്തിക്കപ്പെട്ടു.

യുവത്വം കലൻ നൃപിത്വം— അതു വെമ്പൽകൊള്ളു

കയാസ്, സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സമാസപാദനത്തിനായി. ആ പെമ്പൽകൊള്ളലിൽ അതറിയുന്നുപോലുമില്ല, അനുഭവിക്കേണ്ടവെഴാനും.

ആശയുടെ ഒരു തേങ്ങലും, അന്തരംഗത്തിന്റെ ഒരു വിങ്ങലുംആർക്കി ആലീസിനെ ആ കഥാകാരൻ സമീപിച്ചു. അയാളുടെ മുഖം വിളർകയായിരുന്നു; പാദങ്ങൾ ഇടർകയായിരുന്നു. വിറച്ചുകൊണ്ട് അയാൾ പറഞ്ഞു:

“ഭവതീ, വെറും അർത്ഥമില്ലായ്മയുടെ ആയുധംകൊണ്ട് എന്നെ മുറിവേല്പിക്കരുതേ! ദാമ്പത്യം— മനുഷ്യഹൃദയങ്ങളെ മധുരിപ്പിക്കുന്ന ആ മഞ്ജുളയായേയും എന്നെയും ഭവതി നിരസിക്കുകയാണെങ്കിൽ, എന്റെ ജീവിതത്തിന് ഭവതിയെ സാക്ഷിയാക്കി ഞാൻ പൂണ്ണവിരാമം രചിച്ചുകൊള്ളുന്നു.”

പൈശാചിക ഭാവത്തിൽ അയാൾ പോക്കറ്റിൽനിന്നും ഒരു ചെറിയ കുപ്പി പുറത്തെടുത്ത് തുറന്നു. വായുടെ നേരേ അയാൾ അതുയർത്തി.

“അരുത്, അരുത്.”

മിന്നൽവേഗത്തിൽ ആലീസ് അയാളുടെ കൈകളിൽ കടന്നുപിടിച്ചു.

മൃകതയിൽ സൂംഭിച്ച ചില നിമിഷങ്ങൾ ഭാവിയിൽനിന്നും വർത്തമാനത്തിൽകൂടെഭൂതത്തിലേക്കുപാഞ്ഞു. ദാസ് മന്ദസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു:

“ദാമ്പത്യത്തിന്റെ മണിയറ നമുക്കായി ഒരുക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അങ്ങോട്ടു നമുക്കു കൈകോർത്തു നടക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ ഭവതി സുഖിച്ചുകൊള്ളൂ, ഞാൻ മരിക്കുമ്പോൾ!”

ആലീസ് അധോമുഖിയായി നിന്നു.

“ഭവതി, ഞാനെന്നാശ്വസിക്കട്ടെ, മറുപടി പറയൂ.”

“ലോകം എന്തു പറയും?”

അവൾ പിറുപിറുത്തു.

“എന്തും പറയട്ടെ.”

“പരിഹസിക്കും.”

“സാരമില്ല.”

“കൈകൊട്ടിച്ചിരിക്കും.”

“ഇവിടെയാണെങ്കിലല്ലേ കൈകൊട്ടിച്ചിരിക്കൂ?
നമുക്കിവിടെനിന്നും കടക്കാം.”

“എങ്ങോട്ട്?”

“ലോകത്തിന്റെ മറ്റേതൊരു ഭാഗത്തേയ്ക്കെങ്കിലും
അകട്ടെ. ഞാൻ ഇനി പ്രഥമമായി ഒന്നു ചുംബി-
ച്ചു - - ”

അയാൾ പറഞ്ഞുനീക്കുന്നതിനുമുമ്പിൽ ഒരാൾ അവിടെ
എത്തി ഒരു കമ്പിസന്ദേശം അലീസിന്റെ കൈകളിൽ
കൊടുത്തു. തിടുക്കത്തിൽ അവൾ വായിച്ചു.

“അയ്യോ! അമ്മേ!”

അവൾ പുറകോട്ടു മറിഞ്ഞു. ഭാസ് അവളെ താങ്ങി
ക്കിടത്തി. കമ്പിസന്ദേശം അയാൾ നോക്കി. അലീസി-
ന്റെ മാതാവു മോഹാത്മ്യത്താൽ മരിച്ചെന്നായിരുന്നു
വാർത്ത. അനുഭവങ്ങളിൽ കടുങ്ങി, അയാൾ ഒന്നു ന-
ടുങ്ങി.

കുറെ വെള്ളംകൊണ്ടുവന്ന് അയാൾ അലീസിന്റെ
മുഖത്തു തളിച്ചു. “അമ്മേ!” എന്ന വിളിയുമായി അവൾ
ബോധക്ഷയത്തിൽനിന്നുണർന്നു.

“ഉടനേ പോകണം.”

അവൾ ഒരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞു.

“ഞാനുംകൂടെ വരാം.”

അയാൾ അവളെ താങ്ങിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നു.

ശവസംസ്കാരത്തിനുശേഷം മൂന്നു ദിവസങ്ങൾ ക-
ഴിഞ്ഞു. അലീസ് ഒരു കട്ടിലിൽ കദനഭാരത്താൽ ത-
ളന്ന് കിടക്കുകയായിരുന്നു. ഭാസ് അവളെ സാന്ത്വനി-
പ്പിക്കുവാൻ ഇടയ്ക്കിടെ ശ്രമിച്ചു.

പതറുന്ന നോട്ടവും ചിതറുന്ന തലമുടിയും അയി
ഒരു യുവതി ആ മുറിയിൽ ഓടിക്കയറി. അവിടം അകെ
മരവിച്ചുപോയി. പന്ത്രത്തിനടിയിൽനിന്നും ഒരു കറാരി

വലിച്ചൂരി അവൾ ഉയർത്തി! വരളുന്ന അധരങ്ങളെ കടിച്ചമർത്തിക്കൊണ്ട് അവൾ അലറി:

“ഭൃഷ്ഠ! നാടകക്കാരാ! എന്നെയും ആ കണ്ണിനെയും നി—അയ്യോ ജ്ഞാനിനാണോ നീ നാടകം വരിച്ചി—എന്നിട്ടിങ്ങോട്ടു സംബന്ധത്തിന്—”
ഭാസ് ആ കറാരി കൈക്കലാക്കി അവളുടെ നെഞ്ചിൽ കത്തിയാറാക്കി. വലിച്ചൂരി സ്വന്തം മാറിലും അയാൾ തറച്ചു.

“അയ്യോ! അമ്മേ!”
അലിസ് ഭ്രാന്തിയേപ്പോലെ ഇറങ്ങിയോടി.

VII

കിഴക്കേക്കും; പടിഞ്ഞാറുനോക്കും— അങ്ങനെ പല ഇരവുകളും പക്ഷികളും സൂര്യൻ അജ്ഞാതമാറി.

“സരോദരികൾ” നടത്തുന്ന ഒരഗതിമന്ദിരം. എല്ലാം തൊലിയും മാത്രമായി അവശേഷിച്ച ഒരു ഭിക്ഷു അതിന്റെ മുഖിലെത്തി. അയാളുടെ ശരീരം വൃണങ്ങൾകൊണ്ട് പൊതിഞ്ഞിരുന്നു. നെടിയ വാടയുന്നി അയാൾ ക്രനിക്കരച്ചുനിന്നു വിലപിച്ചു.

അശ്വാസത്തിന്റെ ഉറവപ്പോലെ ഒരു ‘സരോദരി’ ആ ചോട്ടുചിഹ്നത്തെ സമീപിച്ചു. ആ മനുഷ്യകോലം ബോധമറു മറിഞ്ഞുപിന്നെ.

നിസ്വാർത്ഥമായ സേവനം! നിമ്ബലമായ അഭയം!— അവയ്ക്കു സമയം നൽകിക്കൊണ്ട് ചില മണിശ്രോതാക്കൾ അകന്നു. ആ ഭിക്ഷു കണ്ണുകൾ തുറന്നു. അഗതിമന്ദിരത്തിലെ ഒരു മുറിയിലായിരുന്നു അയാൾ.

“ആ സിസ്റ്റർ എവിടെ?”
അയാൾ അടുത്തുനിന്നിരുന്ന ഒരാളോടു ചോദിച്ചു.

“ഇവിടെയെങ്ങാട്ടുണ്ട്.”
ഒരു ഞരക്കത്തോടുകൂടി അയാൾ കണ്ണടച്ചു മയങ്ങി.
അയാൾ കണ്ണുകൾ തുറന്നപ്പോൾ അവിടെ ആരും ഇല്ലായിരുന്നു. അയാൾ പുലമ്പി:

“അനുഭവങ്ങൾ! ഹാ ഹാ!”

അ കണ്ണുകൾ അടഞ്ഞു.

അ ‘സമോദരി’ അയാളെ പരിചരിക്കുന്നുണ്ടോ യിരുന്നു, വീണ്ടും അയാൾ ഉണർപ്പോൾ. ഇടറിയ സ്വരത്തിൽ അയാൾ ചോദിച്ചു:

“സിസ്റ്റർ അന്ന് ഓടിയിട്ടു?”

അ സമോദരി അയാളെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. അവരുടെ കണ്ണുകളിൽ അഗ്നിസ്തംഭിംഗങ്ങൾ പാറിപ്പറന്നു.

“അല്ല, സമോദരൻ ദാസ്!”

അ സ്വരം നിന്നു; കുറേ കഴിഞ്ഞു തുടന്നു:

“രണ്ടു ‘സമോദരികൾ’ എന്നെ കണ്ടുമുട്ടി. അവരുടെയടുത്തു ഞാൻ വിദേശത്തുപോയി. ഈയിടെ യാണു തിരിയെ വന്നതു.”

രോഗി നെടുതായി ഒന്നു നിശ്ചയിച്ചു.

“സമോദരാ ഇവിടത്തെ വിശേഷങ്ങൾ?”

“അവൾ മരി -- എന്നെ -- മൃത -- കൊല്ല -- തേരുക്കു.”

അയാൾ ഒന്നു ഞെങ്ങി. ‘സമോദരി’ ആത്മയായി ചോദിച്ചു:

“എന്താ അപ്പച്ചൻ?”

“ആറു -- മാസ --”

“അയ്യോ”

അ ‘സമോദരി’ നിലംപതിച്ച ശബ്ദം അവിടെങ്ങും മാറ്റൊലിക്കൊണ്ടു!

സമാപ്തി.

വായിക്കുക

“കുസുമങ്ങൾ”

No 1	മാപ്പാപ്പാ മാതാക്കളോട്	0	2	0
„ 2	ഇതാണു നീതി	0	3	0
„ 3	പാരമ്പര്യസ്തവം	0	1	0
„ 4	തിരുസ്തുത	0	1	0
„ 5	ഫാദർ ഡേമിയൻ	0	1	0
„ 6	ആദിമാതാപിതാക്കന്മാർ	0	2	0
„ 7	ക്രിസ്തുവിന്റെ രചനാചരിത്രം	0	1	0
„ 8	നന്ദിമാല മതം	0	3	0
„ 9	ക്രിസ്തു ഇന്നും	0	3	0
„ 10	യുവനമൈതന്യം	0	2	0
„ 11	നമ്മുടെ കുടുംബം	0	2	0
„ 12	വ്യാവസായിക സൗഹാർദ്ദം	0	2	0
„ 13	ഇതാണോ കുർബാന?	0	2	0
„ 14	പ്രശ്നങ്ങൾ	0	4	0
„ 15	ഇതോ വായിക്കുന്നത്?	0	1	6
„ 16	ഭാരതത്തിലെ കത്തോ ലിക്കാസഭ	0	1	6
„ 17	പ്രചോദനം	0	2	0
„ 18	പുരോഗമനം	0	2	0
„ 19	ഭക്തിചക്രം	0	2	6
„ 20	വൈദികന്റെ പണപ്പിരിവ്	0	2	6

No.

„ 21	സഹനത്തിന്റെ			
	മഹനീയ മാതൃക	0	3	0
„ 22	ഹാറിമാ മാതാവ്	0	4	0
„ 23	ചെസ്സർട്ടന്റെ മാനസാന്തരം	0	4	0
„ 24	ഭാഗ്യപരീക്ഷ	0	2	6
„ 25	സുവിശേഷത്തിലെ സ്രീകൾ	0	2	6
„ 26	അങ്ങനെ അവരുടെ കല്യാ			
	ണവും കഴിഞ്ഞു	0	2	0
„ 27	സാമുവേലിക പ്രബോധനം	0	5	0
„ 28	പരിശുദ്ധരായ മൂന്നു സേവ			
	കന്മാർ	0	3	0
„ 29	ആ പുരോഗമന സാഹിത്യ			
	കാരൻ	0	3	0
„ 30	കാശിക്ക്	0	2	6
„ 31	ക്രിസ്തുമസ് സന്ദേശം	0	3	0
„ 32	പ്രജാധിപത്യവും സമാധാ			
	നവും	0	2	0
„ 33	ബേൽ ലഹം (കഥാപ്രസംഗം)	0	3	0
„ 34	മിന്നാമിനുങ്ങ്	0	2	6
„ 35	കണ്ണനിർ (കഥാപ്രസംഗം)	0	2	6
„ 36	മയ്യാദ	0	3	0
„ 37	നമ്മുടെ ഭാവി	0	2	6
„ 38	ഗ്രാൻസിസും, ക്ലാരയും	0	2	6
„ 39	സഖാക്കൾ	0	4	0
„ 40	കഥാകാരൻ	0	4	0
„ 41	സങ്കല്പസ്വർഗ്ഗം	0	4	0
„ 42	അനുഭവങ്ങൾ	0	4	0

സു പ്രഭു,

സെൻറ് ജോസഫ്സ് പ്രസ്സ്, മാനാസം.

H III
185

അനുഭവങ്ങൾ

42

ജെ.പി.എം.